

התאחדותנו

שע"י איחוד התלמידים ד'סאטמאר • בישיבה גדולה ומתיבתא ק"י

~ גליון ה' ~ . . . ~ פרשת מסעי ~ . . . ~ תשע"א ~

פניני התורה

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים (ל"ז, א).

לכאורה תיבת אשר יצאו מארץ מצרים מיותר והלא כבר ידוע לכל שיצאו מארץ מצרים.

ונראה ע"פ מה שכתב בספה"ק דהמנעם על מה שהוצרכו ישראל מ"ב מסעות ולא נכנסו תיכף לארץ ישראל הוא משום שבמצרים היו משוקעים במ"ט שערי טומאה, ולכן כשיצאו ממצרים היו צריכים לשהות במדבר כדי להורכך שם, כי מידת המסעות היו ממרקן הטומאה והזוהמא שהיו בהם.

וזה שאמר הכתוב "אלה מסעי בני ישראל" וכדי שלא יקשה לך למה היו צריכים ישראל להיות נתלכטו בכל כך מסעות ולא נכנסו תיכף לארץ ישראל, לזה אמר אשר יצאו מארץ מצרים לכן הוזקקו למ"ב מסעות כדי להוציא וזהמתן שהיו להם מארץ מצרים.

(ישמח משה)

יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים ומצרים מקברים את אשר חבה ה' בהם. (ל"ז, ג-ד).

י"ל המשך הפסוקים דהנה גם בנכרי יש מצוה של קבורת מתים כמו שדרשו רז"ל על ויעש לו דוד שם, שקברו מיתיהם, והנה כשאדם עסיק במצוה מגינא ומצלי עליו (ספה"ק כ"א), וזה שאמר הכתוב שיצאו בני לעיני כל מצרים ולא הרים שום מצרי את ידו להכות ישראל ואף שהיו אז טרוד במצוה כדאמר ומצרים מקברים וכו' ובעידנא דעסיק במצוה יכולים היו להכות

ישראל ולא היו נזקים שהמצוה מגינא ומצלי אעפ"כ נתיראו המצרים ולא עשו לישראל מאומה.

(חסם סופר)

אלה מסעי בני ישראל וגו'.

הקשו המפרשים ע"ד ראיתא (בד פ"ב ס"ז) כל מקום שנאמר אלה פוסל את הראשונות, וכאן מאי נתכוון לפסלו.

ויש לומר ע"פ המבואר (ברכות י"ב ע"ב) דאף שמזכירין יציאת מצרים לימות המשיח מ"מ יהיה שיעבוד גלויות עיקר ויציאת מצרים מפל, הרי כי הגלות המר הזה קשה מכולם, והוא גלות אדום. והרמ"ע מפאנו (בעשרה מאמרות) מרמז הדי' גלויות בפסוק זה אלה מסעי בני ישראל ר"ת אדום מדי' ביכל יין.

ולזה נתכוון באומרו אלה בלא וא"ו, לומר מאל"ה, גלות אדום המרומז באלה, פוסל את הראשונות שאר גלויות, כי זה קשה מכולם, ע"ד שיהיה יציאת מצרים מפל לשיעבוד גלויות.

(רבי"ק בעל דברי יואל ז"ע בקונטרס חידו"ט)

ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה'.

יש לומר עפ"י מה שפירשו בספה"ק (תולדות י"י, נע"א, ועוד) כוונת הכתוב אלה מסעי בני אשר יצאו ממצרים, שנתעלו ממדריגה למדריגה מאת שיצאו ממצרים שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה.

אך זה ידוע כי אי אפשר להכיר בקמן בהתגדלותו, כי בכל יום אינו מתגדל אלא משהו, וכמו כן באדם שהולך ממדריגה למדריגה א"א להכיר עליו התעלותו וזולת הקב"ה בוחן כליות ולב, הוא מבחין כמה נשתנה האדם מאתמול.

ועל זה אמר הכתוב "ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם", דהיינו כל המסעות שנסעו ונתעלו מאת יציאתם ממצרים, אך זה לא ניכר לבני אדם אליו הכל "על פי ה'".

(י"ט צ"ל)

ויסעו מחרדה ויחנו במקהלות.

י"ל ע"פ פי שמבואר ביומא (פ"ד) דע"י תשובה הודונות נעשית לו כשגגות, וע"י תשובה מאהבה הודונות נעשו כזכויות, והעלה א"ז ולה"ה בתפלה למשה (מומזר ס"ב) דע"י תשובה בציבור אף שהיו מיראה ג"כ נעשו כזכויות.

והנה יש לומר כוונת הכתוב ויסעו מחרדה רומז על תשובה מיראה שהוא מאימת וחרידת הדין, ויחנו במקהלות רומז על תשובת הרבים, והכוונה שע"י תשובת הרבים נוסעים מחרדה שיחשב כאילו עשה תשובה מאהבה.

(אמירה נעימה)

זמנים לשב"ק מסעי

זמן הדלקת הנרות.....8:02
סוף זמן קרי"ש.....8:49
זמן מוצ"ש.....9:29

שמועות טובות...

אלה מסעי וגו':

פעם אחת התווכחו שני אנשים בנשק יהודי פשוט, מה נאה יותר, אם לעשות רביישע שידוך או שידוך סתם ופשוט, והיהודי פשוט נשא קולו ואמר: ניתי ספר ונחזי הרי יש לפנינו הר"ר ממות שהיה הבחירה בידו להתשדך עם הבנשק הרב פנחס או עם הבעטלער הנוסע מעיר לעיר לקבץ מעות, ולבסוף במי בחר להתשדך? "עם הבעטלער!" שהרי פרשת ממות לעולם אינו דבוק עם פרשת פנחס רק עם פרשת מסעי.

(כמצי קודש-פשוטוארסק)

פעם אחת נסע הג"ר אייזל חריף זצ"ל לנסיעה גדולה, והבעל עגלה היה שומה נשגב ולא פסיק פומיה מדברר הבלים ושמותים, עד כמעט שנשתגע הג"ר אייזל מרוב שאלות ששאלו הבעל עגלה.

וכשנגמר הנסיעה מרם שנפרד הג"ר אייזל זצ"ל מן הבעל עגלה, אמר לו הבעל עגלה: "עוד שאלה אחת אשאל ובוה אסיים, והוא שהרי מצינו שבגאולה העתידה יבואו שני משיחים לגאלינו, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, ולמה לנו שני משיחים?"

ענהו הג"ר אייזל חריף זצ"ל: "התירוץ הרי זה כה פשוט! משיח אחד לגאלינו מעול הגלות, והשני לגאלינו מבעלי ה(ע)גלות..."

אלה מסעי בני ישראל:

ר"ת ה' גלויות אידום מדי ביבל י"ן.
(עשרה מאמרות)

פעם אחת נסע צדיק אחד ועבר דרך גור, ונכנס אל בית הרה"ק השפת אמת זצ"ל, ובשואלו השפת אמת מה נסיעתו לכאן, ענהו כי בן היה מנהג בית אבותיו ליסע בימי בין המצרים ממקום למקום לזכר החורבן וגלות השכינה.

התאנח השפת אמת – שהיה דרכו בקודש לא ליסע כלל זולת לצורך גדול – ואמר: "מען ברויך צו 'וויסען' אז מען איז נישט אינדערעיים..."

(שיט שרפי קודש – צין המצרים)

ובענין ימי בין המצרים פתח הרה"ק ר' דוב בעריש מביאלע זצ"ל ואמר מי"ז בתמוז עד ט' באב נקרא ימי בין המצרים וכבר אמרו חז"ל

השומר שבת כהלכתו נותנין לו נחלה "בלי מצרים" (שבת ק"ט) שבאמצעות עונג ושמירת שבת מתבטלים המרירות והמצרים. (שס)

פעם אחת בא אל הרה"ק מוואלבראז זצ"ל אחד מאנשי שלומו וסיפר לו את חלומו אשר חלם, וזהו סדר החלום: "השמחה של צדיקים אבולות שמו", ויקץ והנה חלום, ומיד בהקיצו עלה על רעיונו הפסוק (תהלים נ"ח) ויאמר אדם אך פרי לצדיק אך יש אלקים שופטים בארץ, והיה לו לפלא.

פתח הרה"ק בפתרונו ואמר: "לעתיד לבא עתיד הקב"ה לעשות סעודת משתה ושמחה להצדיקים שהיו כל ימיהם מתאבלים על ירושלים, כמאמר הכתוב (ישעי' ס"ז) 'שישו אתה משיח כל המתאבלים עליה', ואז יאמר הקב"ה: הומינו וקראו ל'האבלים' שישמחו בסעודה הגדולה! וזה שחלם ששמחת צדיקים אבולות שמו..."

(סדר הזמנים - וואלבראז)

ויעל אהרן אל החר החר וימת שם:
הרה"ק מקראשנאוויץ זצ"ל אמר על מה שאומרים העולם על הצדיק שנפטר "חבל על דאבדון ולא משתכחין" וצווח: "חבל על דאבדון עס איז א געוואלד געשריי אויף דע מענטשן וואס זאגן דער צדיק איזט פארלוירן, דער צדיק איז ווייטער!", גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם.

(שיט שרפי קודש – לדיק)

למטה יהודה כלב בן יפונה:
ברוב שבטים אחרים כתיב בהו "נשיא" וכאן לא, והלא דבר הוא.

אך נראה בעיני שהתורה העידה על גדול ענוותנותו של כלב, דהגם שהאחרים בוודאי גם הם היו ענוים ושפלים בעצמם אך עכ"פ יודעים היו שנשיאים הם...

(משענות משה)

וישב בה עד מות הכהן גדול:
כגמ' שאמותיהן של כה"ג היו מספיקים להם מים ומוזן שלא יתפללו וכו', ומחוסר הבנה מדוע לא ה' הכה"ג בעצמו מספיק מוונות. והסביר הגאון ר' שמעון מואלקאווא זצ"ל:

דיש למיחש מן הרמאים, דמה היה אילו היה הכה"ג בעצמו מספיק מוונות, מה היה עושה הרמאי, שלבו אומר לו: טוב הדבר שיספיקו לי מווני בחינם אין כסף! ומה אעשה, אלך ואהרוג נפש אדם, וארוץ לעיר מקלט והכהן יספיק לי מוונות, ובמות הכהן יופסק לי מווני, במילא אוכל לצאת! אבל עכשיו שאמותיהם של כה"ג מספיקים מוונות להם, מה הרמאי אומר? "שמא תמות אמו של הכה"ג באיזה יום מן הימים, ובנה הכה"ג עודנו בחייו, ואחיה מוכרח לישוב שם בלי מי שיספיק לי מוונות עד מות הכה"ג! הרי לא נשכרתי כלום..."

(שפמי דעת – תק"ח)

ולא תממאו את הארץ אשר אתם יושבים בה:

אמר הרה"ק ר' מרדכי מנעשכז זצ"ל כי אמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ט) כל שרוח הבריות נוחה הימנו – לאוט מנוחה די מענטשהייט, רוח המקום נוחה הימנו – שיש מנוחה וקיום למקום אשר הוא יושב. אבל הרשעים הרוצחים ואינם נוחים את הבריות אין רוח המקום נוחה הימנו, שכן מצינו ששלשה מופחים מן הארץ נתקלקל עם מי המבול...

(זכרון טוב – עיני אמונה ג')

לשוב בעיניהם תהינה לנשים:

הרה"ק ר' יחזקאל מקאומיר זצ"ל אמר על מה שיש אנשים המתערכים עצמם ומשמעים דעותיהם בעיני שידוכין, דאין זה מן הראוי כי אם להתדבק במדתו של הקב"ה שאמר "לשוב בעיניהם תהינה לנשים", והגם כי א-ל דעות ה', אעפ"כ לא השמיע דעתו למי ינשא, רק הכל כפי שיוטב בעיני המחזותנים והזיווג.

(מממד מזהב סוד"ס)

וכמדומה לזה שאל פעם אחת הרה"ק מקאצק זצ"ל את החסיד ר' ברוך שטיצנער מדוע אינו מבקש ממנו עצה אודות השידוכים? והשיב לו: "קבלה אצלי שבעניני שידוכים גם לרבי אין ידיעה!", אמר לו הקאצקער: "אכן כנים דברך, אמנם עצה טובה עכ"פ יכול הרבי ליתן".

(שיט שרפי קודש – שדו"ס)

היולא דצדיקיא

בשבונו זו שב"ק פר' מסעי חל היארציט של מרן הגה"ק משה בן הר"ר צבי הירש זצ"ל – בעמח"ס ישמח משה וראש לשלשלת עצי תמרים.

ואלה תולדותיו:

רביה"ק משה איש האלקים נולד בשנת תק"ט בעיר פרעמיסלא לאביו הר"ר צבי הירש בן מו"ה יצחק בן הרב המפורסם החסיד מו"ה אהרן זעליג נכד המהרש"ל ומהרש"א ורמ"א ולמעב"ק, ולאשתו הצדיקת מרת חנה אחות הגאון מו"ה רבי יהודה הלוי זצ"ל אבי הגאון בעל דרישת ארי' על התורה. ואמר רבינו על אמו שהיא בעלת רוח"ק, וסיפר איך שפעם אחת בעש"ק נתנה לילדיה לכל אחד חלה קטנה לאכול מאשר נאפה לכבוד שבת והוא היתה עומדת ומכינה תבשילין לצרכי שבת, ופתאום כאשר הילדים אכלו, רצתה לאחד מהילדים ולקחה החלה מידו ושברתה ולקחה מתוכו מחט.

כשהיה נער כבר היה ידוע ומפורסם בכל עירו לעילוי ולתלמוד חכם גדול, ופעם כשהיה הפרנסה דחוק מאוד ואביו שהיה עוסק במסחר נסע לק"ק בראד על שב"ק, ובסעודת שלישית הלך לשמוע חידושי תורה מהרב הקדוש המפורסם רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב שהיה בבראד על שב"ק, ובאמצע הדרוש פתח ואמר ברוח קדשו: נמצאים אנשים אשר אין די לפנייהם במה שחוננים ה' בבן אשר תאיר ארץ מכבודו ועוד מתרעמים בלבם למה לא חננם גם פרנסה בהרוחה, וכיון כי כוונת הרה"ק עליו בדיבור ההוא יען כי כן חשב אז בלבו, והרה"ק כיון למחשבתו.

כשהיה רבינו עוד ילד כבר שמו עיניהם אליו כל התלמידי חכמים לבא עמו בקישור החיתון, עד שזכתה בו עושר אחד מו"ה ר' ניסן ז"ל, ורבינו היה בן י"ג שנה כשנשא את אשתו הרבנית הצדיקת מרת ח' שרה.

בנעוריו היה משה מקבל תורה מאת דודו הגה"ק רבי יוסף אבד"ק קאלבסוב, וכשהיה בן י"ז שנים כבר היה תלמידים גדולים ממנו בשנים, ובשנת תקמ"ג נתמנה לרב בעיר שינאווא, והחסידים השתדלו שנעשו שם רב כדי שיפגוש עם רבי אלימלך

ונעשה חסיד שהעיר ליזענסק היה סמוך לשינאווא, ופע"א היה כבר באמצע הדרך לילך לרבי אלימלך אלא שהפגיש בו אחד מהמתנגדים – ואמרו עליו שהיה הבעל דבר – ומסרב אותו שלא ילך וחוזר רבינו ולא הלך, ואח"כ כשנעשו חסיד ונתדבק בתלמיד רבי אלימלך התחרט מאוד על שלא הלך לרבי אלימלך.

בשנת תקמ"ו בחודש תמוז נולד לרבינו את בן יחידו מוהר"ר ר' אלעזר ניסן אבד"ק דראהביטש, ואח"כ נולד לו בת יחידו וקרא שמה חנה וכשגדלה נשאת להרב ר' ארי' לייבוש ליפשיץ אבד"ק וויזשניצא ומח"ס ארי' דבי עילאי. והארי' דבי עילאי היה תלמיד מהחזוה וכמה פעמים ביקש מחותנו לילך לרבו ולא רצה, אבל פלא היה בעיני רבינו למה בכל פעם בימים נוראים כשעבר "חסידים קלויז" חשקה לבו ליכנס לתוכו, ותמה למה דוקא בימים קדושים היה לו מחשבות כאלו, אלא ודאי הוא זה מצד הקדושה, גמר בלבו לילך ולראות מה זה חסידות, וידוע המעשה שחשב מפני מה החסידים תמיד בשמחה הלא איתא ברמ"א ראוי לכל ירא שמים להיות מיצר ודואג על החורבן, וחשב ג"כ שהצדיק צריך לומר לו דרך ה' דהבא לטהר מסייעין אותו "מסייעין" לשון רבים דהיינו הוא ורבו, וכשנכנס להחזוה אמר לו מדוע פניכם כחושה היום? אמת שאיתא בשו"ע ראוי לכל ירא שמים וכו' אבל כבר אמר החכם צהלנו בפניו ואבלו בלבנו, תאמין לי שאני אומר תיקון חצות בכל לילה בבכיות נוראות אבל הכל בשמחה, כמשל שאמר הרב ר' שמעלקא מניקלשבורג, משל למלך שנשבה וראו אחד מאוהביו והיה מיצר שראה המלך כך, אבל שמח שקרוב לבוא אל המלך, ואע"פ שכתב והצנע לכת, ולמה אני אומר לך, אבל כבר אמרו רז"ל הבא לטהר מסייעין אותו וכו'.

ושב פע"א הרים את רגליו ללכת להרב מלובלין, והיה שם בשינאווא איש אחד ושמו ר' יעקב, וקנה לרבו מתנה טאבאק פושקע, ונתן לרבינו להוליכו אל החזוה, וחשב בלבו שאמרו חז"ל כל המביא דורן כאילו הקריב ביכורים, וכשנתן להחזוה אמר החזוה שמרגיש טעם ביכורים, אבל

אין זה חידוש כי ר' יענקל שלחו אותו והרב משינאווא (היש"מ) הוא המביא אותו.

פעם אחת התפלל רבינו שחרית בשבת קודש בבוקר בביהמ"ד בלובלין, ובאמצע נשמת עלה על זכרונו ששכח המפתח של המעוה מהיתומים באכסניא שלו וחשש שמה יגנוב אבל אח"כ עלה על זכרונו הפסוק אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבזו לו, ובסעודת שחרית אמר הרב מלובלין מה זה רבי משה עד נשמת הלך אחרינו ואח"כ לא ראינו עד יוצר אור, וכי אם שוכחין המפתח יבלבל התפלל?

וגם נסע רבינו להרב מאפטא בעל אוהב ישראל, ולהרב מקאזניץ בעל עבודת ישראל, ופעם אחת נסע רבינו להתקבל לרב בעיר אחד, ואמר רבינו דרשה וכל חכמי העיר באו ונסו לפלפל עמו ולא יכלו, והוטב מאוד בעיניהם. ובדרך לשינאווא לבא לביתו, עבר דרך עיר קאזניץ והשבת שם ביום השביעי, ובסעודת ליל שבת אמר הרב ז"ל "לחיים שינאווער רב", אמר לו בנו ר' משה'לע קאזניצער, הלא נתקבל לרב בעיר פלוני, ולא ענהו כלום. ושוב בסעודת שחרית אמר הרב ז"ל "לחיים שינאווער רב", אמר לו בנו עוד הפעם ולא ענה לו. ובסעודה שלישית אמר הרב מקאזניץ עוד הפעם "לחיים שינאווער רב" הלא אנכי אמר הרב משינאווע ואתה אומר הרב מפלוני, ואני אומר שצריך עוד להיות הרב משינאווע להשלים א"ע במקום של הרב ר' שמעלקא (שהיה מקודם רב בשינאווע). ואחר שבת כתב מכתב לעיר ההוא שאינו נוסע, וישב בשינאווע עד שנתקבל באוהעל בשנת תקס"ח.

פעם אחת נסע חולה מתוקן לרבינו, ורבינו היה מקיים והצנע לכת עם ד' אלקיך, אמר לו לך לר' מענדל מרימנוב כדרכו עד אז לשלוח לשאר צדיקים ולא לעשות מופתים בעצמו שלא להתוודע לכל, נסע החולה הנ"ל, אמר לו ר' מענדלעלע לך לחזרה ואמור להרב מאוהעל בשמי כי בא מועד לחלוץ מנעלי ילדות שלו ויסיר משה מסוה מפניו ולא ישלח עוד אלי כי ידעתי אשר כח בעצמו לעשות כן אלא הוא נהג כמנהג משפחתו נכדי הרמ"א שלא לעשות

המשך בעמוד ח'

דברות קודש של רבינו הגה"ק שליט"א

מוסר והדרבה לבחורי הישיבה בעיר טיטאן - ניו העמפשייר יצ"ו - יום א' פ' מסעי דהאי שעת"א לפ"ק

= בחובת לימוד התורה בכל מקום בעולם =

כולנו בני איש אחד נחנו (פראשית מ"ב י"א).

עם שטייט אין זרע קודש פונם הייליגן ראפשיצער רב ז"ל (פ"ק), אברהם אבינו האט קודם געהייסן אברם, און מ'האט אים א נאמען צוגעגעבן א ה', אברהם, פארוואס פונקט א ה'?, זוכט דער זרע קודש, די הייליגער ראפשיצער רב טעמים. מען קען זאגן א טעם, די ה' איז מרומ און די תורה הקדושה, די חמשה חומשי תורה.

דער אייבערשטער האט געזאגט פאר אברהם אבינו (בראשית י"א א), לך לך מאדריך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, שטייט אין בעל הטורים, לך לך באטרעפט פופציג, פופציג דורות פון אברהם אבינו איז געווען צדקוה, דעמאלס איז חרוב געווארן די בית המקדש, אברהם אבינו איז געגאנגען קיין ארץ ישראל, לך, און פופציג דורות, נאך פופציג דורות איז געווען די חורבן בית המקדש און אידן זענען געגאנגען אין גלות. אברהם אבינו איז געווען זייער דערשראקן, ער גייט קיין ארץ ישראל און נאך פופציג דורות וועט מען גיין אין גלות, נו, וואס וועט זיין די סוף וויאזוי וועט מען ארויס גיין פון גלות. האט דער אייבערשטער געזאגט פאר אברהם אבינו (בראשית י"ב ב), ואגדלה שמך, רש"י זאגט הריני מוסיף אות, אך גער צו א ה' צו דיין נאמען, דו וועסט הייסן אברהם אנשטאטס אברם, אך וועל דיר צוגעבן א ה' וואס דאס איז א רמז און די חמשה חומשי תורה, אברהם אבינו האט עוסק געווען בתורה, און ער איז נתעצם געווארן אין די תורה, ער איז געווארן א שטיק תורה, - אזוי ווי עס שטייט אין מדרש (מכילתא פ' בשלח) עד שתהא התורה נכללת בנוסף, א איד דארף לערנען תורה אז די תורה זאל אריינגיין אין אים ער זאל ווערן א שטיק תורה, ער מיט די תורה זאל זיין איינס. - אז מען לערנט תורה, אין זכות פון לימוד התורה וועלן אידן ארויסגיין פונעם גלות (נבא בתרא י"ג א).

כולנו בני איש אחד נחנו, אונז זעמיר אלע אייניקלעך פון אברהם אבינו, אלע זרע אברהם, אברהם אבינו האט באקומען א ה' אין זיין נאמען כדי צו ווייזן אז עס איז דא די כח התורה, מיט די כח התורה וועט מען ארויסגיין פון גלות.

די כח התורה איז ביי יעדעם איינעם, עס איז דא פארשידענע ישיבות, עס איז דא חסידישע ישיבות, און עס איז דא די אמעריקאנע ישיבות, יעדער לערנט די זעלבע תורה, כולנו בני איש אחד נחנו, אונז זעמיר אלע בני איש אחד קינדער פון אברהם יצחק און יעקב, פופציג און צווייגס איז דא פארשידענע, אנדערש איינער פונעם צווייטן, אבער די תורה הקדושה איז די זעלבע. יעדער לערנט מסכת בבא קמא, און יעדער לערנט מסכת גיטין, און יעדער לערנט מסכת קידושין, יעדער לערנט די זעלבע מסכת, - איינער קען עס לערנען שטאטער, איינער קען עס לערנען שטעלער, איינער קען לערנען די מפורש, און איינער קען לערנען א צווייטע מפורש, אבער עס איז די זעלבע גמרא. די זעלבע גמרא וואס אברהם אבינו האט געלערנט, די זעלבע תורה וואס משה רבינו האט אראפגעברענגט פונם בארג סיני, משה רבינו האט אראפגעברענגט די תורות די תורה שבכתב, משה קיבל תורה מסיני (אבות פ"א מ"א), האט ער אראפגעברענגט די תורה שבעל פה, כל מה שלמדתי ותק עתיד לחדש איז געגעבן געווארן פאר משה רבינו (ויקרא פכ"ב ס"א), וועלכע חלק התורה א איד לערנט, אז עס איז געשריבן געווארן דורך א ערליכע איד, איז עס א חלק פון תורה שבעל פה און עס איז געגעבן געווארן פאר משה רבינו מסיני, אין זכות פון לימוד התורה וועלן אידן ארויסגיין פון גלות.

אונז האמיר די וואך אין די סדרה די מ"ב מסעות, איינע פון די מסעות איז מרה, מרה איז טייטש ביטערקייט, עס שטייט אין

פסוק פרשת בשלח (שמות ט"ו כ"ג) אידן זענען געקומען צו מרה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה, עס שטייט אין תולדות יעקב יוסף (פ"ת) ולא יכלו לשתות מים, מיינט די תורה (בכ"ז ע"א), ממרה, פון ביטערקייט, כי מרים הם, זיי זענען ביטער, זיי האבן נישט געפילט קיין טעם אין תורה, זיי האבן נישט געפילט די מתוקות התורה, ס'האט זיך געדאכט אז די תורה איז נישט זיס, זאגט ער, כי מרים הם, זיי זענען ביטער, על כן קרא שמה מרה, האבן זיי אנגענופן אז די תורה איז ביטער, זיי האבן נישט געפילט קיין מתוקות התורה, אז מ'איז נישט ערליך פילט מען נישט קיין מתוקות התורה.

ויסעו ממרה, מ'דארף זיך אוועקציען פון מרה, אוועקמופן פון מרה פון דעם ביטערקייט וואס מען פילט נישט ווען מען לערנט תורה. די תורה הקדושה זאגט אידן האבן זיך אוועקגעצויגן פון מרה אידן זענען אנגעקומען קיין אילם, אין אילם איז געווען שנים עשרה מעינות ושבעים תמרים, קען זיין א רמז שנים עשרה מעינות איז א רמז אויף די צוועלף שבטים, און די שבעים תמרים ווייזט אויף די ע' פנים לתורה, די תורה איז נדרש אויף זיבעציג אופנים, תמרים איז זיס, די תורה האט זיבעציג זיסע פשטים, זיי זענען אוועקגעפארן פון מרה און זיי זענען אנגעקומען קיין אילם, און דארט איז געווען צוועלף קוועלער וואסער פאר יעדן שבט, גאנץ כלל ישראל קיינער איז נישט אויסגעשלאסן, און יעדער איינער קען נחנה זיין פון די שבעים תמרים, די ע' פנים לתורה, די זיבעציג פירושים אין די תורה הקדושה.

דער אייבערשטער זאל העלפן, אונז זאל'מיר קענען עוסק זיין בתורה, אונז זאלן קענען זוכה זיין צו די שבעת תמרים, די ע' פנים לתורה וואס די תורה ווערט גע'דרשט אויף זיבעציג אופנים, משה רבינו האט איבערגעזעצט די תורה אויף זיבעציג לשונות, דאס איז שבעים תמרים.

דער בעל שם הקדוש האט געזאגט (רובא בדולא מחסה אפרים פרשה זו) א מענטש גייט אדורך אין זיין לעבן צוויי און פערציג מסעות. אז מען קוקט אריין אין פסוק זעהט מען אין פלאץ האט געהייסן מרה איין פלאץ האט געהייסן מתקה, מרה איז טייטש ביטער, מתקה דאס איז שוין טייטש זיס, א מענטש אין זיין לעבן גייט אדורך צוויי און פערציג מסעות, אמאל קומט ער אויף א מקום ער מאכט מיט א ביטערניש, אבער א צווייטע מאל קומט ער צו א זיס פלאץ.

זאל מען וויסן, אפילו אויב עס איז מרה, עס איז נישט אזוי גוט, אבער מען בלייבט נישט אלעמאל אין מרה, עס קומט די זמן ויסעו ממרה, מען ציהט זיך אוועק פון דעם ביטערניש, מען קומט אן קיין מתקה, מען קומט אן אויף א זיס פלאץ. רש"י זאגט עס איז געווען פלעצער ווי מ'איז געווען לענגער, עס איז געווען פלעצער ווי מ'איז געווען קורצער. דארף מען נאר בעטן דעם אייבערשטן, אז ווען די מצב איז אין מרה, זאל נישט לאנג געדויערן, אז אין מרה זאל מען זיין קורץ.

א יעדע מענטש מאכט אדורך, קיינעמ'ס לעבן איז נישט הונדערט פראצענט ווי מען שרייבט זיך פאר, מ'דארף בעטן דעם אייבערשטן אז אין מרה זאל זיין א קורצע מסע און אין מתקה זאל זיין א לענגערע מסע, אזוי גייט אדורך די לעבן.

ווען דער אייבערשטער העלפט מען קומט אמאל צו הר שפר, דאס איז די שיינע בערג, מ'פארט ארויס זומער מרועט זיך אפ, אבער מען דארף וויסן ווען מ'איז אין הר שפר דארף מען אויך עוסק זיין בתורה.

דער פעטער ז"ל, דאס הייסט דער בעל דברי יואל ז"ל, דער הייליגער דברי יואל, האט אמאל געזאגט, מ'פארט אוועק

זומער אבער פון באשעפער פארט מען נישט אוועק, ווייל עס איז מלא כל הארץ כבודו, ווי מען פארט. - און מ'קען זאגן, נישט קיין חילוק ווי מ'פארט, פון די תורה הקדושה פארט מען אויך נישט אוועק, ווייל די תורה איז איבעראל.

א רמז אז די תורה הקדושה איז איבעראל, א איד עפענט אויף א גמרא, הייבט ער אן אזוי, ער לערנט א משנה, די משנה האט רבי מסדר געווען אין ארץ ישראל. - ווען ער ענדיגט די משנה, און ער לערנט אביסל גמרא, די גמרא איז שוין געמאכט געווארן אין בבל, די היינטיגע איראק. - ער לערנט די גמרא, און ער וויל פארשטיין די גמרא, לערנט ער א רש"י, רש"י האט געשריבן זיין פירוש אין פראנקרייך אויף א צווייט מקום, תוספות איז אויך געשריבן געווארן אין פראנקרייך. - ער וויל נאכקוקן די הלכה, א פוסק, איז די ר"ף וואס איז געווען די ערשטע פוסק אראפגעשריבן, וואס פסקנט די ר"ף?, די ר"ף איז שוין געשריבן געווארן אין מאראקא. - ער וויל נאכקוקן א הלכה אין די רמב"ם, די רמב"ם איז געשריבן געווארן אין מצרים. - פשט אין די גמרא, דער רשב"א איז געווען אין שפאניע, די תורה איז געווען אין שפאניע אויך. - און ער וועט אזוי גיין די הלכה אין שולחן ערוך, דער בית יוסף האט שוין ווידער געוואוינט אין ארץ ישראל. - דער רמ"א וואס ובני ישראל יצאים ביד רמ"א, אונז פסק'ענען אזוי ווי די רמ"א, האט שוין געוואוינט אין פוילן. - דער טורי זהב האט געוואוינט אין פוילן, דער מגן אברהם האט אויך געוואוינט אין פוילן. - דער חתם סופר האט שוין געוואוינט אין אונגארן. - דער גר"א האט געוואוינט אין ליטא, טאמער מען קוקט נאך א ביאור הגר"א, ער האט געוואוינט אין ווילנא וואס דאס איז אין ליטא.

אזוי, ווי א מענטש וועט זיך דרייען, וועט ער זעהן אז די תורה הקדושה איז געווען דא און די תורה הקדושה איז געווען דארט, די תורה איז איבעראל, די תורה הקדושה במשך פונעם גלות האט ארומגעוואנדערט אין אלע מדינות.

און מען זאגט נאך אז דער הייליגער דברי חיים האט געזאגט די לעצטע גלות וואו די תורה וועט זיין, דאס איז גלות אמעריקא, און פון אמעריקא וועט מען גיין קעגן מלך המשיח, דאס האט ער געזאגט פאר הונדערט און פופציג יאר צוריק, אונז זעמיר היינט "אין אמעריקא", אונז לעבן היינט אין גלות אמעריקא, און אונז דארף מיר צו עוסק זיין בתורה דא אין אמעריקא און זיך פירן מיט מצוות ומעשים טובים און גלייבן באמונה שלימה בביאת המשיח, אונז גלייבן באמונה שלימה, דער גואל צדק וועט קומען און מיר וועלן אלע אקעגן גיין דעם גואל צדק, אונז וועל'מיר גיין פון דא, אידן פון אמעריקא, און די אידן פון אייראפע און די אידן פון ארץ ישראל און אידן פון אזיע, פון אוסטראליע, וואו אידן וואוינען אין די גאנצע וועלט, כולנו בני איש נחנו, אונז זעמיר אלע קינדער פון אברהם יצחק און יעקב, אונז וועל'מיר אלע זוכה זיין אקעגן גיין די גואל צדק.

עס איז תלוי אין אונז, עס איז טאקע נחנו פשענו ומרני (אבות ג' מ"ח), ומפני חטאינו גלינו מארעינו, אבער אונז דארף מיר זעהן דאס צו מתקן זיין, טוען מצוות ומעשים טובים, זיין ערליך און אפגעהיטן, לערנען און דאווענען און טוען אלעס וואס דער בורא כל עולמים האט געהייסן, א איד דארף צו טון די רצון ה' וואו מען איז, און מיט דעם וועט מען מקרב זיין די ביאת המשיח.

זאל דער אייבערשטער העלפן מען זאל זוכה זיין אין קורצן און אין גיכע, אקעגן גיין צו דעם מלך המשיח במהרה בימינו אמן.

תהלים שיעור

שזכינו לשמוע

מב"ק מרחבינו הגה"ק שליט"א

בהיכל ישיבתינו הק

גארנישט, שנאמר (דברים ל"ג, כ"ז) ומתחת זרועות עולם, דאס זאגט די גמרא.

זאגט דארט די גמרא (שם דף פ"ט ע"ב) אמר הקב"ה, דער אייבערשטער זאגט פאר אידישע קינדער, חושקני בכס, איך האב ליב אידן, אפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, דער אייבערשטער גיט א גרויסקייט פאר אידן, אתם ממעטין עצמיכם לפני האלט מען זיך קליין, מ'זעהט אזוי, הייבט די גמרא אן אויסצורעכענען, מען זעהט ביי אברהם האט ער געזאגט (בראשית י"ח, כ"ז) ואנכי עפר ואפר, פאר משה ואהרן, האבן זיי געזאגט (שמות ט"ז, ד) ונחנו מה, דוד המלך האט געזאגט (תהלים כ"ד, ז) ואנכי תולעת ולא איש. די אומות העולם זענען אנדערש, פונקט פארקערט, הייבט אן די גמרא אויסצורעכענען נמרוד וואס ער האט געזאגט, זיין גרויסקייט זיין גאות, פרעה, נבוכדנצר, די גמרא רעכענט אויס פארשידענע גוי'אישע מלכים וואס מ'האט זיי געגעבן א גדולה, איז זיי די גאות געשטיגן עד שמי רום, דאס איז די חילוק צווישן א איד און א גוי, אזוי זאגט דארט די גמרא.

קומט אויס אזוי, אידן זענען זוכה צו הנאה האבן פון די וועלט, ווייל די וועלט האט נישט קיין קיום נאר פון ענוה, כמי שאינו, קומט אויס ווער עס האלט זיך קליין, דער האלט אויך די וועלט עס זאל נישט אונטערגיין, שיהא העולם מתקיים, איז מען זוכה צו עולם הזה פון הפקר, אזוי ווי המציל מזוטו של ים (בבא מציעא כ"ד ע"א), דורכדעם וואס מען איז א עניו און א שפל רוח, דורכדעם איז די וועלט מתקיים האלט זיך די וועלט, ווען נישט וואלט די וועלט אונטערגעגאנגען, ממילא איז מען זוכה כמציל מזוטו של ים.

בפשטות איז דאס פשט אזוי (בזמירות של יום שב"ק) צמאה נפשי אל ה', מיינ נפש גלוסט צום אייבערשטן, ימלא שובע אסמי, אז דער אייבערשטער זאל זעטיגן, איז די קשיא אל ההרים אשא עיני, אל תקרי ההרים אלא ההורים (עי"ב ב"ר פס"ח ס"ב), איך גיב א קוק יעקב אבינו האט זיך בוחר געווען עולם הבא, נישט עולם הזה, איז דאך עס גזל, זאג איך כהלל ולא כשמאי, עס איז אזוי ווי הלל וואס איז געווען דער גרויסער ענוותן (עירובין י"ג ע"ב), נישט ווי שמאי, אז מען פירט זיך אזוי ווי הלל, מען איז א עניו אזוי ווי הלל, ממילא האט די וועלט א קיום בזכות פון ענוה, ממלא קומט אויס איז מען זוכה פון הפקר אזוי ווי א מציל מזוטו של ים.

זאגט דוד המלך **דבקה לעפר נפשי**, האסט מיך מדבק געווען ממש לעפר נפשי, איך בין אזא ענוותן ושפל ברך עד לעפר, אויב אזוי איז **חייני כדברייך**, זאלסט מיך מחיה זיין מיט פרנסה און אלעם גוטן, עס איז דאך נישט קיין גזל, ווייל מ'האט עס זוכה געווען פון הפקר, ווייל דורך ענוה איז מען א מציל מזוטו של ים.

זיין לעבן דארף זיין תורה ומצוות, אויב נישט, אז מ'האט נישט מקיים געווען מצוות ה' הייסט דאס נישט געלעבט, דאס הייסט נישט קיין לעבן.

דער זיידע ז"ל אין עצי חיים (לשבוטות אות ג) ברענגט די ישמח משה, און ער טייטש מיט דעם די גמרא (שבת פ"ח ע"א) בשעת מתן תורה כפה עליהם הר כגיגית, און דער אייבערשטער האט געזאגט אס אתם מקיימין את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם, זאגט ער, דער אייבערשטער האט זיי געגעבן די תורה און ער האט זיי געזאגט, עטין זאלטס זיין אין אזא בחינה אז אויב האלט מען די תורה איז דאס לעבן א לעבן, ואם לאו, אויב צוליב א סיבה איז מען נישט מקיים קיין תורה, איז שם תהא קבורתכם, דאס איז די מיתה, נישט מקיים זיין די תורה דאס איז די מיתה, לעבן דארף צו זיין קיום התורה והמצוות, דאס הייסט געלעבט, עפעס אנדערש נישט.

די נועם מגדים אין אמרות טהורות - א פירוש אויך תהלים - טייטשט (מזמור ק"ט) גמול על עבדך, זאגט ער עס איז א לשון הרגל, ער ברענגט א פסוק (משלי י"א, י"ד) גמול, איז טייטשט הרגל. דוד המלך האט געזאגט **גמול על עבדך**, זאלסט אזוי מרגיל זיין אויך דיין קנעכט, אז **אחיה**, וואס הייסט איך לעב, **ואשמרה דבריך**, ווען איך היט אפ דיין תורה דאס הייסט געלעבט, נישט היטן קיין תורה והמצוות דאס הייסט נישט געלעבט, בודאי א בהמה לעבט, אבער נישט דאס הייסט א חיות, אמת'דיגע חיות פון א איד דארף מען צו וויסן אז עס דארף זיין, מען דארף צוקומען צו אזא בחינה, אז גמול על עבדך אחיה, וואס הייסט איך לעב, ווען ואשמרה דבריך, איך היט אפ דיין תורה, איך בין מקיים מצוות ה', דאס הייסט געלעבט, דאס איז די חיות דאס איז די אמת'דיגע חיות, עפעס אנדערש איז נישט קיין חיות, חיות פון א איד דארף צו זיין לימוד התורה, קיום התורה והמצוות, און עפעס אנדערש איז נישט גארנישט.

דוד המלך זאגט אין תהלים (ק"ט, כ"ה) **דבקה לעפר נפשי חייני כדברייך**.

קען זיין, עס איז ידוע וואס ס'שטייט (תנא דבי אליהו זוטא פ"ט) אז יעקב און עשו האבן זיך צוטיילט מיט די צוויי עולמות, יעקב האט זיך בוחר געווען עולם הבא און עשו האט בוחר געווען עולם הזה, פרעגט מען דאך די קשיא (ראש דף פ' תצוה) אויב אזוי ווי קומט עס אז יעקב אבינו מיט זיינע קינדער האבן הנאה פון עולם הזה, עס איז דאך גזל מחלקו של עשו.

ענטפערט מען אזוי (קולו של יעקב פ' בראשית בשם החיד"א) ווייל די גמרא זאגט אין חולין (דף פ"ט ע"א) אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שמשים עצמו כמי שאינו, די וועלט האט נישט קיין קיום נאר ווער עס איז א עניו, דער וואס ווייסט ביי זיך ער איז

דוד המלך זאגט אין תהלים (ק"ט, י"ז) **גמול על עבדך אחיה ואשמרה דבריך**.

קען זיין אזוי, עס איז דא א גרויסע מחלוקה אין די ראשונים, דער רמב"ם (הל' יסודות פ"ה ה"ד) האלט, אז דעם וואס די גמרא זאגט (סנהדרין עד.) אז א איד איז מחויב זיך מוסר נפש זיין אויך די דריי גרויסע עבירות, חלילה אז מען צווינגט א איד צו טוען איינע פון די עבירות חמורות, עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים, איז יורג ואל יעבור, דארף ער זיך לאזן הרגענען און ער זאל נישט עובר זיין, דאס איז נאר אויך די דריי מצוות, אויך אנדערע מצוות התורה איז מען פטור פון מסירות נפש, נישט נאר מען איז פטור, דער רמב"ם האלט אז מען איז פטור און מען טאר נישט, מען טאר זיך נישט מוסר נפש זיין.

עס איז דא אנדערע ראשונים (תוס' עבודה זרה כז. ד"ה יכו, רא"ש עבודה זרה פ"ב ס' ט) וואס קריגן אויפן רמב"ם, און זיי זאגן אז מען איז טאקע פטור, אבער אז מען וויל מעג מען זיך מוסר נפש זיין אויך יעדע מצוה. דער רמ"א זאגט (ד"מ י"ד ס' קנו ובש"ך סק"ב) ער מאכט ווי א פטור, די רמ"א פסק'נט אז א חסיד מפורסם ווער עס איז א ספציעלע צדיק, דער מעג זיך מוסר נפש זיין אויך אלע מצוות.

דער זיידע ז"ל אין ישמח משה (פ' תשא) שטעלט זיך וואס איז די פשט, ער מאכט א פשר, קיינער טאר נישט נאר ווער עס איז א צדיק און א חסיד מפורסם, מעג מען?, זאל יעדער מעגן, טאר מען נישט, זאל קיינער נישט טארן, ווי טרעפט מען אן הלכה, אז עס זאל זיין א חילוק צווישן איין איד און א צווייטן איד?.

זאגט דער ישמח משה א שיינעם ביאור, פון ווי לערנען אונז ארויס אז פיקוח נפש איז דוחה כל התורה כולה, אונז לערנען עס ארויס ווייל עס שטייט אין פסוק (ויקרא י"ח ח) וחי בהם, דרש'נט מען (וימא פ"ח) וחי בהם ולא שימות בהם, פון די פסוק לערנט עס די גמרא ארויס. זאגט דער ישמח משה, ווער עס ארבעט זיך אויס ער איז אין א בחינה אז זיין חיות איז קיום התורה והמצוות, דאס איז זיין חיות, אז דו נעמסט אים אוועק קיום התורה והמצוות, האסטו אים צוגענומען זיין חיות, קומט אויס יעדער טייטשט וחי בהם, נאר סתם א איד טייטשט דעם וחי בהם כפשוטו ולא שימות בהם, ער זאל זיך נישט לאזן הרגענען, א צדיק און א חסיד מפורסם ער טייטשט אויך אזוי וחי בהם ולא שימות בהם, נאר וחי בהם איז טייטשט זיין לעבן, ביי אים איז טאקע חיות קיום התורה והמצוות, דאס איז חיות ולא שימות בהם נישט ער זאל עובר זיין, ווייל ווען מען איז עובר אויך די תורה איז פסקה חיותיה, האסט אים אוועק גענומען זיין חיות, אזוי זאגט דער ישמח משה.

זעהט מען פון דעם ישמח משה א מורא'דיגע בחינה, א איד דארף זיך אזוי אויסארבעטן, אז

עמק הפרשה

= להשהות המצוה כדי לעשותה בהידור יותר =

שש ערי מקלט תהיינה (ל"ה, י"ג).

ובגמ' (מכות ט') אוהב כסף לא ישיבע כסף זה משה רבינו שידע שאין שלש הערים שבעבר הירדן קולטות עד ששלש הערים שבארץ קולטות עם כל זה אמר מצוה הבא לידי אקיימנה. ויסוד מצוה זו שכתב הרשב"ץ לפרש המשנה רץ כצבי שאם בא מצוה לידך ימהר לעשותה וכו' דאמרין במכילתא

(בא פ' י"ט) ושמרתם את המצות אל תקרי מצות אלא מצוות אזהרה שלא יחמיץ המצוה.

והנה אמרין בתורת כהנים (ויקרא י"י) אם לא תשיג ידו לשתי תורים או לשני בני יונה והקריב את קרבנו אשר אשר חטא עשירית האפה רבי יהודה אומר חביבה מצוה בשעתו שמיד הוא מביא עשירית האפה ואין ממתנין עד שיעשיר ויביא כשבה או שעירה.

ר' אלעזר אומר חביבה מצוה בשעתה שמיד בערכין נותן סלע ואין ממתנינים שיעשיר ויביא חמשים סלעים ור' שמעון אומר חביבה מצוה בשעתה שהקטר חלבים של שבת כשירין כל הלילה ואין ממתנין להן שיקרבו עד מוצאי שבת ע"כ.

וכך כתוב בספר חסידים (סי' ת"ת ע"ח) כתיב חשתי ולא התמהמהתי לא יעכב אדם מצוה לקיימה שאמרה תורה זה אלי ואנוהו – התנאה לפניו במצוות, וכתב החיד"א בפירושו ברית עולם וז"ל: הכי אמרין בפ' החולץ שהווי מצוה לא משהינן ומוכח התם דלא משהינן מצוה

לעשותה מן המובחר ע"כ, ועל פי דין זה כתב המג"א על מש"כ הרמ"א (אורח סכ"ה סק"ב) דאם התפילין מזומנים בידו ואין לו ציצית אין צריך להמתין על הציצית אלא מניח תפילין וכשמביאים לו טלית מעטפו, וכתב המג"א דזהו משום דאמרין דשהווי מצוה לא משהינן ומשום דחביבה מצוה בשעתה.

הרי מכל זה דאע"פ שיתכן שהמצוה בעצמה יעשה בהידור יותר מ"מ עבדין לה בשעתה כפי השגת ידיו באותה שעה אפי' הכתיב זה אלי ואנוהו. אמנם בשו"ת תרומת הדשן (סי' ל"ה) חידש, דהא דאמרין דשהווי מצוה לא משהינן היינו דווקא היכא דחיישינן שמא יעבור המצוה ולא יקיימנה כלל

במשנת החסידות

- ערי מקלט -

יש לבאר מה שאמרו רז"ל ששש ערי מקלט קולטין בין לדעת בין שלא לדעת, והמ"ב ערי מקלט אינן קולטות אלא לדעת ע"ד העבודה.

הנה כבר נודע כי השש ערי מקלט היינו הששת התיבות מהפסוק שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, והמ"ב ערי מקלט היינו המ"ב תיבות של ואהבת.

והיינו דאפי' כשאדם חוטא שנאמר עליו שהוא כשופך דמים יש לו תיקון בק"ש כבסידור האריז"ל בכוונת הק"ש שעל המטה.

והתיקון הוא בשני אופנים. א' בהעמיק ביחוד ה' שאין עוד מלבדו וכל החיות והמציאות הן מאמיתות המצאו (עי' פ"א מהיסוד"ת) וע"כ אפי' חטא בח"ב והעונש הוא לאבד וליטול ממנו חיותו, משיג חיים חדשים ממקור החיים.

ב' בפרשת ואהבת, דביקות בהש"ת באהבה כענין ערי הלויים שעבודתם בשיר ובהתלהבות, וע"כ משיג חיות באמצעות הלויים.

אך אופן ה' ע"י אהבה ודביקות זה בא לו לאדם רק ע"י התבוננות בגדלות הבורא וברוב טובו שמטיב לרעים ולטובים, אבל אופן הא' התעמקות ביחוד ה' שאין עוד מלבדו איינו מושג בשכל, דאדרבה לפי השכל הגס האנושי נראה כשני דברים הפכיים בנושא אחד, שהרי אנו רואים בעינינו דברים גשמיים וחומריים, ומי' העולם כן הוא אחר בריאת העולם, כדכתיב אני ה' לא שנית, ואפס אלקינו אין עוד מלבדו והוא דבר שאין בכח שכל האנושי להשיגו אלא מחוייבים להאמין באמונה שלימה.

וע"כ דוגמא דידהו בשש ערי מקלט קולטות נמי שלא לדעת, כי הוא נגד אופן של יחוד ה' שאיננו נתפס בדעת, אבל מ"ב ערי המקלט שהן נגד אופן של ואהבת ה' אינן קולטות אלא לדעת, כי האהבה אינו בא אלא ע"י הדעת. (שם משמואל)

אז לא משהינן אפי' לעשותה יותר מן המובחר אבל היכא דמסתבר שיוכל לקיים המצוה אח"כ ובהידור יותר אז משהינן המצוה כגון אם לא יעשיר או אם החלבים יטמאו עד הערב.

וגם בשו"ת שבות יעקב האריך לחלק על המג"א וס"ל דכל היכא דברור שיתקיים אח"כ המצוה מן המובחר

שפיר דמי להשהות המצוה, וגם הנצי"ב בספר עמק שאלה כתב דהא דאמרין שהווי מצוה לא משהינן אינו אלא שאין בזה השהווי יתרון בהמצוה אבל היכא שיהיה יתרון בהמצוה לא אמרין כן, וכ"ז דלא כהמג"א. והחת"ס בחידושיו כתב דמשה רבינו ע"ה התרשל במצות מילה כדי לעשותה אח"כ יותר מן המובחר למול בברזל אבל כשהמלאך בא ונסתכן אז הבינה צפורה שטוב

למהר המצוה מלעשותו מן המובחר ע"י אבל סיים דאילו מילה בשמיני הוא עיקר המצוה ולא זריזות בעלמא אבל בעלמה ס"ל דמשהינן מצוה לעשותו מן המובחר.

וגם בשו"ת להורות נתן כתב דמי שהאיש מדליק הנרות ביו"ט כגון שאשתו יולדת אימתי אומר שהחיינו בהדלה"נ או בקידוש על הכוס ופסק דמשהינן ברכת שהחיינו כדי לברכו בהידור על הכוס, ופסק וז"ל: ואנן נהגינן שעוברין על מצות שהחיינו כדי לברכה בהידור על הכוס, ע"כ. וגם בשו"ת אבני חפץ דן במי שיש לו רק שופר מנוקב, וכתב רמ"א דאם יש לו שופר אחר אין לתקוע בו, אבל אם ימתין מעט יהיה לו שופר אחר אם מחויב להמתין, ומסיק דאם ירצה לתקוע בשופר זה יכול, אבל אם ירצה להמתין שפיר דמי.

ומרן רבינו זי"ע בדברי יואל ציין להשדי חמד שאסף חבל אחרונים וספרי פוסקים מזה, ועיי"ש שמחדש דבמצות צדקה

לכו"ע לא משהינן המצוה כדי לעשותה מן המובחר.

היוצא לנו מכ"ז שאע"ג שבחז"ל מצינו שאינן להשהות מצוה כדי לקיימה בהידור כ"ז זה דוקא כשהישינן שיעבור, אבל אם לא חיישינן שיעבור ראוי להשהות שיעשנה בהידור אבל לא מחויב, חוץ ממצות צדקה דלא משהינן.

חבורת ויואל משה

שיעור השבוע פרשת דברים
מסי' ל"ז עד ס"י מ' ד"ה ובחדרים

מטרתו ללמוד ולשנן בשיטת רבינו הק' זי"ע

תמצית הדברים מסי' כ"ט עד ס"י ל"ד

רבינו ממשיך לבאר שאינו נוהג בזמן הזה דין דכל הדר בחו"ל הרי הוא כאילו עובד ע"ז.

הזוהר הק' (פרשת בהר) כתב הטעם דהדר בחו"ל כאילו עובד ע"ז משום דשכינה שורה בא"י דמקריבין שם קרבנות שא"כ בחו"ל דאין מקריבין שם קרבנות, וא"כ לפי"ז אחר החורבן אין שום נפק"מ בין הדר בא"י להדר בחו"ל דגם בא"י אין מקריבין קרבנות. [ומה שאמרו חז"ל מקריבין אע"פ שאין בית הכוונה שיגיע הזמן לבנות הביהמ"ק אלא שלא נגמר עדיין אז מותר להקריב בלא בית].

ואף שבזוה"ק (פ' יתרו) מבואר דהטעם הוא דבא"י איכא השראת השכינה משא"כ בחו"ל ולא הוזכר כלל בענין קרבנות כתב רבינו דא"י שום סתירה הא בהא תלי' דמה שיש השראת השכינה בארץ הקדושה היא בשביל הקרבת הקרבנות ורבינו האריך שדברי תורה הם עשירים במקום אחד ועניינים במקום אחר ומה שאפשר לתרץ שלא יהיה סתירה ביניהם צריכין לתרץ אפי' בדוחק וכ"ש הכא דאין כאן שום דוחק, וגם מביא רבינו שהזוהר הקדוש נכתב בכוונה בלשון שהענין שבתוכו טמיר ונעלם ונגנז וצריך להבין דבר מתוך דבר. (ס"י כ"ט).

השל"ה הק' (בשער האותיות אות ק') מביא רא"י מברייתא זו דכל ההדר בחו"ל הרי הוא כעובד ע"ז מיירי גם אחר החורבן דקתני בברייתא אפי' בעיר שרובא עכו"ם ידור בא"י ובזמן הבית לא היה עיר שרובא עכו"ם וע"כ דמיירי אחר החורבן עכ"ד. ורבינו הקשה עליו ב' קושיות א' דאינו אמת, דמצינו בכמה מקומות דאפי' בזמן הבית היה שם עיירות של עכו"ם ב' דאפי' את"ל דלא היה כדברי השל"ה ק' יש ללמוד פ' בגמרא דמיירי קודם החורבן דוקא ולא אחר החורבן – ועכשיו נבאר באריכות – בקושיא א' מביא רא"י ממשנה במס' מקוואות דא' טהורה מקוואות' טהורות וכו' דזה וודאי מיירי קודם חורבן הבית

עכו"ם, שנית דאם כוונת השל"ה ק' דלא היה בזמן הבית עכו"ם בא"י משום הלאו דלא ישבו בארצך זה וודאי אסור אף בגוי אחד ואין חילוק, וע"כ הטעם כנזכר לעיל ה' טעמים ולשניהם אין חילוק בין גוי אחד לעיירות של גוים (עיי"ש באריכות) [ומבאר רבינו דלפי שיטתו שהיה בא"י גוים שקבלו עליהם הז' מצות ואע"פ שמצינו בגמרא הלשון "עכו"ם" שכך דרכם של חז"ל לדבר על הרוב ורובא מהגוים עובדי ע"ז הם וממילא שמעינן דזיל בתר טעמא דאין שום נפק"מ בין גוי שעובד ע"ז לגוי ששומר הז' מצות].

קנשיא ה' מקשה רבינו על השל"ה ק' דאף לפי שיטתו שלא היה בזמן הבית עיירות של עכו"ם צריך הברייתא להודיע דין זה משום ב' טעמים א' להודיע כמה חשוב דירת א"י שאפי' אילו היה עיר שרובא גוים ג"כ היה מצוה לדור בא"י וכ"ש בעיירות של ישראל ואין שום רא"י להשל"ה ק' שמייירי אחר החורבן. ב' דמבואר בהפוסקים דמינים ואפיקורסים גרועים מעכו"ם שאני מינות דמשכא [ולכן תיקנו ברכת ולמלשינים מחמת רוב התגברות המינים] וא"כ י"ל שהברייתא כתב אפי' בעיר שרובא עכו"ם לומר דבמקום שגרוע יותר מרובא עכו"ם אסור לדור שלכן אמר הברייתא אפי' לומר רבותא ואין לך בו אלא אותו גבול וכן מצינו בברכות דהלשון אפילו הוי הוכחה לדינא דבקצת פחות מזה אין הדין כן דלשון אפי' הוי רבותא ואין לך בו אלא אותו הגבול (ס"י ל"ג).

ס"ה מסיק רבינו דוודאי היה בזה"ב עיירות של עכו"ם ואף לפי דברי השל"ה ק' שלא היה שם עכו"ם מיירי הברייתא גם בזמן הבית ולאחר החורבן אינו נוהג דין דכל הדר בחו"ל הרי הוא כאילו עובד ע"ז.

כו' כמו שכתב ע"ז בב"י (ס"י ר"א) וע"כ מיירי בעיירות של גוים דבעיירות ישראל אצ"ל שהוא טהור, וצ"ל דבזמן הבית היה בא"י עיירות של עכו"ם וכן מביא רבינו רא"י מהרמב"ם שמבואר שם בפ' שהיה מדורות העכו"ם בא"י בזמן הבית. והטעם שנשאר שם בזמן הבית עיירות של עכו"ם – במקדש ראשון – כתב רבינו ב' טעמים א' משום דלא איסתייע מילתא כדמצינו בתוה"ק לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פן תהיה הארץ שממה ואפי' אח"כ שנתרבו ישראל לא איסתייע מילתא לגרשם לגמרי והטעם דלא איסתייע מילתא בשביל שרצה הקב"ה להניח הרבה עיירות של עכו"ם כדי לנסותם ועוד יש טעמים כמוסים ע"ז דלא נתגלה לנו מדרכיו ית"ש. ב' דזה שצוה התורה לא תחי' כל נשמה הוא רק בשלא קיבלו עליהם ז' מצוות אבל אם מקבלים עליהם ז' מצוות ונכנעים תחת ישראל אז החיוב לקרוא להם לשלום אפי' אם הם מז' אומות והחילוק בין ז' אומות לשאר האומות היא רק אם לא השילמו וכן י"ל דהברייתא מיירי בגוים שקיבלו עליהם לשמור הז' מצוות במקדש שני כתב רבינו דלא נקרא גאולה שלימה דכל הזמן היה יד נכרי באמצע שהיה שותפות עם הרומיים במלכות ולא היו יכולים לגרשם משם לגמרי.

וא"כ כיון דהיה אפ"ל שטוב לדור בעיר שרוב ישראל בחו"ל יותר מעיר שרובא גוים בא"י ע"ז צריך הברייתא לומר כל הדר בחו"ל הרי הוא כעובד עכו"ם דיותר טוב לדור בא"י אפי' בעיר שרובא גוים דרוב הארץ הוא תחת ממשלת ישראל מחו"ל שהוא תחת ממשלת העכו"ם לגמרי ונפרך רא"י השל"ה ק' דע"כ היה בזה"ב עיירות של עכו"ם וצריך הברייתא להודיע דיותר טוב לדור שם אפי' בין העכו"ם מלדור בחו"ל אף מעיר שדר שם רובא דישאל (ס"י ל"א – ל"ב).

וא"א לתרץ השל"ה ק' דכתב שלא היה בזה"ב עיר של גוים והמשנה דא"י טהור שמבואר שם שהיה גוים בא"י מיירי שהיה מיעוטה של העיר היה עכו"ם, חדא דבכל המפרשים מבואר דמיירי 'בעיירות' של

חבורת מי"ל דחסידא - שיעור צעירים

בשבוע זו ילמוד

הר"ר וואלף דוד ווערצבערגער שליט"א

בענין העלאת הניצוצין ע"י המ"ב מסעוד

בשעה 6:45 - בכיתה #115

המשך היולא דצדיקא

המשך מעמוד ג'

מופתים ברבים, וכן היה כשבא בחזרה בירך לו רבינו רפואה שלימה ומיד נתרפא, ותהום כל חסידיו ומעריציו כי לא כן דרכו בקודש לעשות מופתים, ומאז והלאה סר משה המסוה מאת פניו ופעל מופתים בתפילתו עד שנת תקע"ה שנפטר הגה"ק מלובלין, והרב הקדוש מקאזניץ ועוד צדיקים, ומרבים העם להביא בקשתם אליו שלא היה למי לילך, התחיל לפעול בקמיעות.

כידוע היה דרכו של רבינו ליתן קמיעות וכמה צדיקים חרו אפם על דבר זה ופעם אחד אמר הרב הראשון מבעלי שהמגיד מקאזניץ היה יכול ליתן קמיעות שלא היה בגדר אנושי, ענה הרב ר' שלום מקאמינקא שהישמח משה נמי אינו בגדר אנושי.

פעם אחת רצה הרב מראפשיץ לכתוב מכתב לרבינו שיפסיק ליתן קמיעות וכשגמר לכתוב נשפך עליו הדיו. כתב מכתב אחרים וכשרצה לשפוך עליו חול שהיו שופכים כשגומרים לכתוב כמו שהיה דרכם אז, נשפך עוד הפעם הדיו, אמר סימן שמן השמים מסכימים עמו.

כידוע שהרב ר' משה מראזוואדאו אכל קעסט אצל רבינו שאשתו היה נכד רבינו, אמר לו רבינו בכל הבית מותר לך לילך חוץ מחדר אחד ששם מונחין הקמיעות. ופעם אחת כשרבינו לא היה בבית, נכנס לשם, תיכף בא שליח מרבינו לשאול למה נכנסת, וכשרבינו בא הביתה אמר לו רבינו בא וראה שהקמיעות יש להם חיות, ולקח רבינו אחת על ידו והתחיל לילך והוא על ידו.

ישיבתו היתה תמיד בחדר אחד ושם לא היה אלא מטה מצד אחד ושלחן מצד אחד וכמה ארגזים וספרים לכל הצדדים וקם רבינו כשעה חמש או שש ואחר ברכות התורה היה לו כמה שיעורים כסדרן הן בנגלה והן בנסתר ואח"כ היה לובש טלית ותפילין והתחיל להתפלל ורבינו היה מתפלל בחדר מיוחד כידוע וכשמציצין מן החרכים ראו שרבינו מונח על הארץ והיה נהום כארי וכל אבריו זוחלים ורועדים ודא לדא נקשן מפחד נורא תהלות וכן היה תפלתו נמשך לב' או ג' שעות אחר חצות היום, ואח"כ נתן לו פת שחרית שלו מעט יין עם חתיכת עוגה לערך שני ימים משקה, ו"ש לא שתה בכלל מפני נדר שנדר שלא לשתות ובימי הקיץ היה כשתי שעות שקיבל קוויטלעך ואח"כ התפלל מנחה ובימי החורף היה לאחר מעריב ואח"כ למד שיעורין כסדרן ואח"כ התפלל מעריב וכמעשהו בבוקר כמה פעמים יותר במערב בתנאות שונות ובפשוט ימים ורגלים בימי החורף עד שעה לערך אחר חצות ובימי הקיץ הרבה יותר וידוע שלא אמר ברוך ד' לעולם ואמר הטעם כדי שלא לסיים בבוקר שבכל ד' היה נופל בחלשות ושם יש ח"י שמות.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

תודה וברכה

להב' יוסף אלעזר ניישטיין נ"ו

מנבאי האיהוד

שגדב חלק מהוצאות הגליון

לע"נ דוד בן ר' שמעון ע"ה

אידישער אפטיילונג

הקדמה צום אידישן אפטיילונג

צוליב די נאכפראגע פון עטליכע בחורים האבן מיר באשלאסן צו עפענען א נייע אידישע אפטיילונג וואס וועט האבן יעדע פאר וואכן א נייע פארענעגונג. מיר האפן אין די קומענדיגע וואכן עטוואס צו פארברייטערן דעם אפטיילונג מיט אינטערסאנטע היסטארישע פאקטן און נאך.

איבערגעלעבט ביידע וועלט מלחמות אין זכות פון דעם 19' צדיק

ר' ירחמיאל און ר' מנשה ווייסמאן זענען געווען אנגעזענע סוחרים אין שטאט סלובודקה, זיי האבן געפירט א בכבוד'דיגן לעבנס-שטייגער צוזאמען מיט זייערע פאמיליעס.

די רואיגקייט איז איבערגעריסן געווארן אינמיטן ערשטן וועלט מלחמה וועלכע האט אויסגעבראכן תשעה באב שנת תרע"ד. גאנץ פוילן איז געווארן א תהו ובהו, און פילע אידן זענען פארטריבן געווארן פון זייערע היימען טיפער אריין אין רוסלאנד. די צוויי ווייסמאן ברודער זענען אויך געווען צווישן די פארטריבענע.

דער לאגע פון די פארטריבענע איז געווען זייער א שווערער. זיי זענען נישט געווען געוואוינט צו די ביטערע פראסטן, און אויך דער הונגער האט זיי געפייניגט.

"דוד" – האט זיך ר' ירחמיאל איין טאג אנגערופן צו זיין 12 יעריגן בכור פילנדיג ווי ער גייט אויס – "דו ביסט נאך א שטארק בחור'ל, עס איז אונז נישט געבליבן קיין צווייטער אויסוואל, נאר דו זאלסט ארויסגיין פרויבן צו פארדינען עטליכע רובל".

דוד'ל איז געווען א בחור'ל פיל מיט ענערגיע. דרייטעררהייט האט ער זיך אנגעגארטעלט און ארויסגעגאנגען אין מארק זוכן ארבעט.

ער האט זיך ארומגעדייט איין טאג, געקוקט, געהערט, געשמעקט, און ער האט באשלאסן אז ציגארן וועט זיין א גוטער 'ביוזנעס' פאר אים.

יענע צייט פלעגט מען נאכנישט פארקויפן שאכטלעך מיט ציגארן, נאר איינצעלנע שטיק, די אינגע קינדער פלעגן זיך ארומדרייען אין מארק מיט א טאץ צוגעבינדן פון פארנט, מיט אלע צוגעהערן דערויף, און צוזאממשטעלן די ציגארן איינס-צוויי.

דוד איז נישט געווען קיין נאיווער אינגל, און ער האט גאנץ שנעל אויפגעכאפט די מלאכה. ער האט געבארגט פון זיין קאזין 'יוסף' – זיין פעטער ר' מנשה'ס זון וואס איז געווען א יאר עלטער ווי אים – אפאר רובל, זיך איינגעקויפט די צוגעהערן, און ביז א וואך צייט איז ער שוין געווען באהאווענט אין די ארבעט ווי אן ערפארענער ביזנעסמאן. זיין מזל האט אים געשיינט, און ער האט שיין פארדינט דאפעלנדיג יעדן טאג דעם סכום ציגארן וואס ער האט פאקירט. ביז...

ביז יענעם טאג וואס איוואן בליצקי – א הויכאנגיקער רוסישער אפיציר וואס די מעדאלן אויף זיין מונדיר האבן עדות געזאגט אויף זיין פאזיציע – איז צוגעקומען צו אים. איוואן פלעגט קויפן ביי דוד ציגארן יעדן טאג, באצאלענדיג מיט א ברייט אויג. ער איז געווען פון דוד'ס בעסטע קונדן.

"וויפיל? צוויי? דריי?" האט דוד געפרעגט דעם אפיציר.

"אסאך" – האט ער געענטפערט נאכן קווענקלעך א מינוט – "זייער אסאך, דיין גאנצע סחורה!"

דוד האט מיט גרויס חשק זיך גענומען צו די ארבעט, ווען נאך מאכט זיך אים אזא גוטער געלעגנהייט? ער האט געדרייט זיין האנט אימזאליגע מאל, און ביז עטליכע מינוט האט ער צוזאמגעשטעלט הונדערט ציגארן.

אבער ווי אנטוישט איז ער געווארן ווען דער אפיציר האט אים געזאגט אז ער וועט אים באצאלן א צווייטן מאל.

"איך דארף ארויסגיין צום פראנט, און צו מיין באדויערן האב איך פונקט יעצט נישט קיין געלט ביי מיר, איך וועל דיר באצאלן אין אייניגע וואכן ווען איך וועל צוריקקומען".

"אבער ווער גאראנטירט דיר אז דו וועסט צוריקקומען לעבעדיג? – האט דוד אויפריכטיג גע'טענהט' – "אפשר וועט מען דיר הרגענען אדער פאנגען?"

"לאמיר האפן נאר אויף גוטס" – האט דער אפיציר זיך ארויסגעדרייט, און אנגעפאנגען אוועקצושפאצירן פון דוד.

"אפיציר! גיב מיר נאר א טייל פון די געלט ביטע" – איז ער נאכגעלאפן איוואן – "איך דארף האבן מיט וואס אנצופאנגען דעם מארגנדיגן טאג".

"עס טוט מיר זייער לייד, אבער איך קען נישט" – האט דער אפיציר געענטפערט זיך נישט אויסדרייענדיג – "מיין ווארט איז א ווארט! איך וועל דיר באצאלן".

"דעמאלט גיב מיר צוריק די ציגארן" – האט ער געפאכט מיט די פויסטן אין די לופטן, אבער דער אפיציר איז שוין לאנג נישט דארט געווען.

פארביטערט און דערשלאגן האט ער זיך צוריקגעקערט אהיים, אריינקומענדיג אין שטוב האט ער אויסגעבראכן אין א יאמערליכן געוויין, ער האט ממש נישט געקענט כאפן דעם אטעם פון גרויס געוויין.

"מה! מצער גבר כוננו" – האט אים דער טאטע בארואיגט – "דער וואס האט דיר געהאלפן דעם ערשטן מאל וועט דיר העלפן צום צווייטן מאל אויך".

און עס איז ווירקליך אזוי געווען, ער האט געבארגט עטליכע רובל פון א פריינד, און ביז געציילטע וואכן איז ער שוין געשטאנען אזוי גוט ווי בעפאר.

(פארענעגונג אי"ה קומענדיגע וואך)